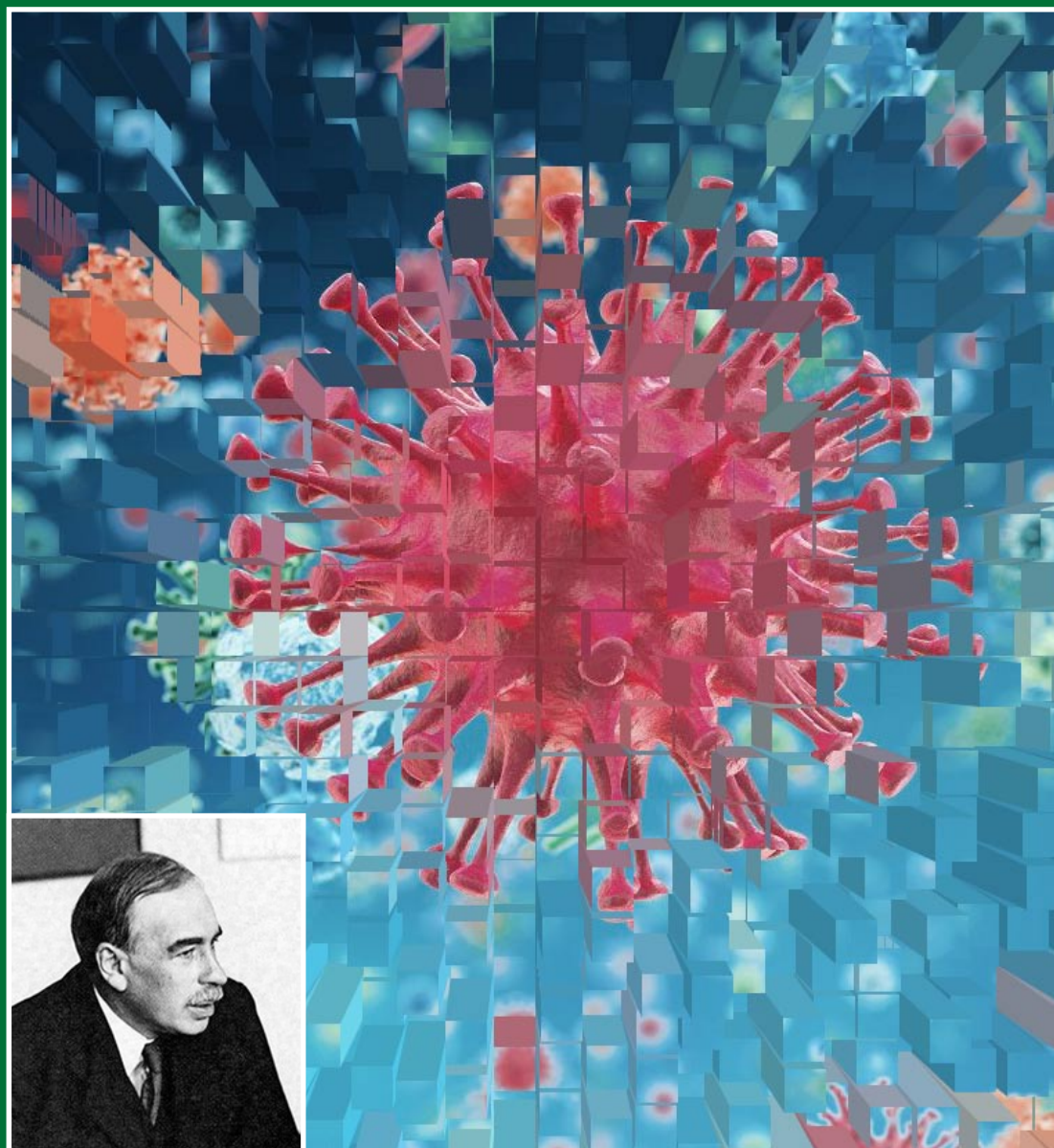

Biuletyn

Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego

NIEPEWNOŚĆ I WIZJE PRZYSZŁOŚCI

Z wielkim smutkiem przyjęliśmy wiadomość, że zmarł

ŚP

Profesor Władysław Baka

wybitny ekonomista,
prezes Narodowego Banku Polskiego w latach 1985–1988 i 1989–1990.

W latach 1980–1990 tworzył koncepcję reformy gospodarczej oraz
rynkowej przebudowy polskiej bankowości.

Był autorem licznych publikacji z dziedziny ekonomii.

Aktywnie współpracował z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym.

Człowiek wielkiej życzliwości dla ludzi.

Pozostanie na zawsze w naszej wdzięcznej pamięci.

Rodzinie zmarłego oraz Bliskim przekazujemy wyrazy serdecznego współczucia

Prezes, Zarząd Krajowy, Rada Naukowa
Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego

BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO

kwartalnik bezpłatny – ukazuje się od 1990 r.

WYDAWCA:

ZARZĄD KRAJOWY
POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO
ul. Nowy Świat 49, 00-042 Warszawa
tel. 22 551 54 01, faks 22 551 54 44, e-mail: zk@pte.pl

PREZES PTE:

prof. dr hab. ELŻBIETA MAĆZYŃSKA

RECENZENCI NAUKOWI:

prof. dr hab. ELŻBIETA ZAŁOGA
dr hab. ANNA MOŹDZIERZ, prof. UEK

REDAKTOR NAUKOWY:

prof. dr hab. ELŻBIETA MAĆZYŃSKA

KOREKTA JĘZYKOWA:

mgr DANUTA JASTRZĘBSKA

Wszystkie biuletyny dostępne są w wersji elektronicznej
na stronie internetowej PTE pte.pl w dziale Czasopisma.

PRZYGOTOWAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE:

mgr PAWEŁ ADAMCZYK
prof. dr hab. BOGUSŁAW FIEDOR
prof. dr hab. MARIAN GORYNIA
mgr ANNA KUCHARCZYK – redaktor prowadząca
dr hab. BEATA MAJECKA, prof. UG
dr hab. ZBIGNIEW MATKOWSKI
prof. dr hab. STANISŁAW RUDOLF
mgr RADOSŁAW ŚLUSARCZYK
prof. dr hab. BOGDAN ŚLUSARZ
mgr ALEKSANDRA WISIŃSKA

ZDJĘCIA:

Archiwa Oddziałów PTE i ZK PTE

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI: GEMMA

DRUK I OPRAWA:

NAKŁAD:

Niepewność i wizje przyszłości

Spis treści

Anna Kucharczyk Słowo wstępne	6
PRZYSZŁOŚĆ ŚWIATA WEDŁUG KEYNESA A WSPÓŁCZESNOŚĆ – KOMENTARZE DO TEKSTU Z 1930 R.	
Elżbieta Mączyńska Profetyczna odwaga Keynesa	7
KOMENTARZE ZE ŚRODOWISKA UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO W POZNANIU	
Piotr Banaszyk	14
Przemysław Deszczyński	15
Marian Gorynia	17
Krzysztof Malaga	18
Jan Polowczyk	20
KOMENTARZE Z INNYCH ŚRODOWISK NAUKOWYCH	
Roman Sobiecki	22
Mirosław Szreder	23
KOMENTARZE ZE ŚRODOWISKA MEDIÓW I PRAKTYKI GOSPODARCZEJ	
Anna Kucharczyk	25
Zbigniew Jagiełło	26
ARTYKUŁY	
Jerzy Kleer Teoretyczne ujęcie modelu cywilizacji	28
Eugeniusz Gatnar Umorzyć długi suwerenne!	34
Jan L. Bednarczyk Skutki błędnej doktryny	36
Andrzej Fierla To tylko kolejny krok	38
MISCELLANEA	
Elżbieta Mączyńska Samotność generuje koszty i zabija. Refleksje wokół książki prof. Noreeny Hertz, <i>The Lonely Century: Coming Together in a World that's Pulling Apart</i>	40
Andrzej Jakubowicz Urok zapomnianych lektur... Refleksje na tle autobiograficznej książki Marcina R. Wyczałkowskiego, <i>Życie człowieka kontrowersyjnego</i>	48
Jan L. Bednarczyk Toksyczne kredyty frankowe zarażają całą gospodarkę	55
Piotr Gadzinowski Mamy Nobla?	58
ECHA X KONGRESU EKONOMISTÓW POLSKICH	
Pokongresowa seria wydawnicza: EKONOMIŚCI DLA ROZWOJU	
Nauki ekonomiczne i wyzwania współczesności. Fundamentalne problemy w teorii i praktyce, redakcja naukowa Bogusław Fiedor, Marian Gorynia, Elżbieta Mączyńska	59

Jednorodność czy pluralizm. Rozważania nad naturą nauk ekonomicznych i gospodarki, redakcja naukowa Bogusław Fiedor, Marian Gorynia, Łukasz Hardt	59
Gospodarka a megatrendy rozwoju współczesnego świata, redakcja naukowa Eugeniusz Kwiatkowski, Beata Majecka, Anna Mińska-Struzik	60
Sfera realna i regulacyjna gospodarki, redakcja naukowa Stanisław Owsiak, Jerzy Wilkin, Małgorzata Zaleska	60
NOMINACJE, NAGRODY	
Wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w konkursie Economicus 2020	61
WYBRANE KSIĄŻKI PTE, PUBLIKACJE NADESŁANE ORAZ RECENZJE	
WYDAWNICTWO PTE	
William D. Nordhaus, Kasyno klimatyczne. Ryzyko, niepewność i ekonomia globalnego ocieplenia	62
NADESŁANE KSIĄŻKI	
Guy Standing Dochód podstawowy. Jak możemy sprawić, żeby to się udało	64
Opinie nt. książki Noreeny Hertz The Lonely Century	66
Hubert Izdebski Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów oraz poprzedzające ją organy. Podstawy prawne i działalność	68
Marian Gorynia Marian Gorynia, Przedsiębiorstwo w biznesie międzynarodowym – aspekty ekonomiczne, finansowe i menedżerskie	70
Andrzej Karpiński Polska droga do roku 2050. Jak działać racjonalnie w coraz bardziej nieracjonalnym świecie?	75
Małgorzata Zaleska Wpływ COVID-19 na finanse. Polska perspektywa	79
Alicja Dańkowska, Przemysław Sadura Przespana rewolucja. Sytuacja społeczna w regionie bełchatowskim u progu transformacji energetycznej ..	81
Nadesłane publikacje	82
INNE NADESŁANE PUBLIKACJE	
Anna Giza Modernizując uczelnie. Polskie szkoły wyższe po roku 1989	92
David Attenborough Życie na Ziemi, w: „NNO Nienieodpowiedzialni”	93
Andrzej Zybala Jady polskie, czyli moralna forma Polaków, w: „NNO Nienieodpowiedzialni”	93
Rekomendacje makroekonomistów Europejskiego Kongresu Finansowego. Pięć najważniejszych rekomendowanych działań w polityce gospodarczej Polski do 2022 roku	94
Wiesław Sztumski Broń gorsza od jądrowej, w: „Sprawy Nauki”	95
Stanisław Bieleń Akademickie trąby na larum!, w: „Sprawy Nauki”	96
Ks. Adam Boniecki Odpowiedzialność w trudnych czasach, w: Odpowiedzialny Biznes. „Kompendium CSR”	96
Marcin Dorociński Przyroda mówi: „szach”, w: Odpowiedzialny Biznes. „Kompendium CSR”	97
Wojciech Eichelberger Mistycyzm – skuteczna terapia patologii ludzkiej cywilizacji, w: Odpowiedzialny Biznes. „Kompendium CSR” ..	97
Elżbieta Mączyńska Popsuliśmy świat. Teraz musimy zadbać o postęp społeczny i ekologiczny, w: Odpowiedzialny Biznes. „Kompendium CSR”	98
Michał Kleiber Czeka nas zbudowanie świata na nowo, w: „Wszystko Co Najważniejsze”	98
Stanisław Gomułka Każdy ma prawo głosu, w: „Rzeczpospolita”	99
Piotr Rosik Dlaczego konsumpcja może być inwestycją	100

RECENZJE	
Eckhard Hein <i>Book review. Kazimierz Łaski, Lectures in Macroeconomics: A Capitalist Economy Without Unemployment, Jerzy Osiatyński and Jan Toporowski (eds.)</i>	101
Jan W. Wiktor <i>Recenzja monografii Mariana Goryni, Przedsiębiorstwo w biznesie międzynarodowym. Aspekty ekonomiczne, finansowe i menedżerskie</i>	104
Elżbieta Mączyńska <i>Recenzja książki Zmieniający się świat a globalizacja, pod redakcją naukową Jerzego Kleera i Konrada Prandeckiego</i>	107
 KONFERENCJE, SEMINARIA, DEBATY	
Bogusław Fiedor, Marian Gorynia <i>Seminaria poświęcone ekonomicznym aspektom pandemii COVID-19 – współpraca KNE PAN i RN PTE</i> ..	110
SEMINARIUM FINANSE PUBLICZNE PO COVID-19 – 2.02.2021 – TEKSTY WYSTĄPIEŃ	
Jerzy Osiatyński	114
Jerzy Hausner	118
Andrzej Raczek	122
Mateusz Szczurek	125
 KONFERENCJE	
Magdalena Owczarczuk <i>Sprawozdanie z Konferencji Naukowej – XXI Podlaskie Forum Ekonomistów pt. „Instytucjonalne i strukturalne aspekty rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich”</i>	128
<i>Debaty</i>	131
<i>Portale</i>	134
 PTE – INFORMACJE ZJAZDOWE I INNE	
<i>Informacja o zmianie składu Zarządu Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Łodzi z dnia 18 stycznia 2021 r.</i>	135
<i>Zofia Sepkowska nową prezes Oddziału PTE w Łodzi</i>	135
 WSPOMNIENIA	
Franciszek Sitkiewicz <i>Prof. dr hab. Tadeusz Janusz (1937–2020)</i>	136
Jerzy Wilkin <i>Prof. dr hab. Franciszek Tomczak (1932–2020)</i>	138
Jerzy Osiatyński <i>Mario Nuti (1937–2020)</i>	139
Jerzy Wilkin <i>Prof. dr hab. Władysław Baka (1936–2021)</i>	140
Edward Łukawer <i>Władysław Baka</i>	141
<i>Wypowiedź prof. Władysława Baki podczas – zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne 19 lutego 2009 r. – konferencji nt. książki prof. Edwarda Łukawera O tych z najwyższej półki</i>	144
 Z KART HISTORII	
Alojzy Czech <i>Ekonomiści w walce o Śląsk 1919–1922 w 100-lecie plebiscytu 1921–2021 (cz. 1)</i>	145
 Z NASZYCH STARODRUKÓW	
Artur Benni <i>Podstawy ekonomicznego odrodzenia kraju („Ekonomista”, 1916)</i>	154
 KWESTIONARIUSZ EKONOMISTY	
<i>Barbara Kryk</i>	157

Marian Gorynia*

Pisanie piątego czy dziesiątego komentarza na temat eseju Keynesa w momencie, gdy zna się poprzednie opinie nie jest łatwe, ze względu na ryzyko powtórzeń albo dostrzeżenie zaledwie drugorzędnych aspektów tekstu Wielkiego Ekonomisty.

Po pierwsze, można się zastanawiać, czy ocena poglądów Keynesa zamieszczonych w publicystycznym przeciw artykule ma po bez mała 100 latach jakikolwiek sens. Można przypuszczać, że pisząc ten esej, Keynes nie był de facto w stanie nie wybiegać myślami aż tak daleko do przodu, mimo że gdyby miał na myśli swoje wnuki powinien był jednak zakładać prawdopodobnie perspektywę kilkudziesięcioletnią (w 1930 roku Keynes miał 47 lat, nie miał dzieci), a nie stuletnią. Oznacza to, że określenie perspektywy czasowej zawartej w tytule eseju nie powinno być traktowane dosłownie. Sprawdzenie się jakichkolwiek założeń czy prognoz Keynesa może mieć w tej sytuacji charakter wyłącznie przypadkowy. Nie wiadomo więc, czy zajmując głos na temat 100-letniej perspektywy, sam autor traktował podjęte rozważania poważnie. Warto zauważyć, że istniała przecież możliwość zasygnalizowania trapiących Keynesa problemów w okresie na przykład 30 albo 50-letnim.

Po drugie, trafność dostrzegania ogólnego kierunku zmian technologicznych i ich konsekwencji dla dobrobytu (jak to określa Keynes dla podwyższenia standardu życia) zasługuje na uznanie, choć można sądzić, że obserwacja ta stanowiła swego rodzaju dość prostą ekstrapolację tendencji, jaka pojawiła się wraz z nadejściem rewolucji przemysłowej, a właściwie z zapoczątkowanym w XVI wieku procesem akumulacji kapitału. Zaslugą Keynesa była umiejętność oddzielenia tej ogólnej tendencji od bieżących problemów i wahań sytuacji gospodarczej, które Keynes nazywa panującym na świecie kryzysem gospodarczym.

Po trzecie, można dopatrzeć się pewnej analogii pomiędzy sytuacją kryzysową towarzyszącą powstawaniu tekstu Keynesa a obecną pandemią COVID-19. Nastroje bieżące nie były wówczas najlepsze, ale wybiegnięcie myślami dalej do przodu wskazywało na uzasadnione podstawy do większego optymizmu, bazującego na wierze w możliwości postępu technologicznego. Podobnie dzisiejszym silnym zjawiskiem kryzysowym związanym z pandemią towarzyszy wiara w odbudowę rozwoju gospodarczego po przezwyciężeniu COVID-19. Jednocześnie cały czas, czyli także dzisiaj

aktualne są podniesione przez Keynesa zagrożenia wynikające z bezrobocia technologicznego, które oznaczają bezrobocie spowodowane wynajdywaniem sposobów ograniczania zapotrzebowania na siłę roboczą w tempie szybszym, niż generowanie nowych miejsc pracy. Czy istotnie postęp technologiczny może doprowadzić do tego, że w perspektywie długoterminowej kwestie ekonomiczne nie będą stałą troską człowieka? Upłynęło bez mała 100 lat od postawienia tego zagadnienia przez Keynesa, ale jak widać problem ekonomiczny daleki jest rozwiązania i nie wiadomo, czy wystarczy następne 100 lat, aby to nastąpiło. Można więc zadać pytanie – dlaczego mechanistyczne rozważania Keynesa tak mocno rozminęły się z rzeczywistością, którą próbował prognozować? Wydaje się, że Keynes popełnił poważny błąd, fetyszyzując możliwości zmian technologicznych, a jednocześnie zapominając o rozwoju społecznym i instytucjonalnym.

Po czwarte, Keynes przyjął w swoich rozważaniach punkt widzenia Wielkiej Brytanii, jednego z najbardziej rozwiniętych krajów międzywojennego świata, a dodatkowo nie uwzględnił nierówności, rozwarstwienia i ubóstwa, charakteryzujących ówczesne społeczeństwo brytyjskie. W jednym zaledwie zdaniu wspominał o krajach nieznanym sobie awangardzie postępu, które uznał za względnie poszkodowane. Pisanie w tej sytuacji o rozwiązaniu problemu ekonomicznego mogącym oznaczać uwolnienie ludzi od trosk o charakterze materialnym jest albo świadectwem niczym nieuzasadnionego zawężenia pola obserwacji, albo brakiem wyobraźni, albo dowodem kompletnego oderwania od rzeczywistości. Warto więc zauważyć, że w okresie ponad 90 lat, które upłynęły od publikacji eseju Keynesa, zainteresowanie zagadnieniami różnicowania dochodowego, majątkowego i konsumpcyjnego w skali świata zdecydowanie wzrosło, podjęto na ten temat wiele badań naukowych, w licznych krajach udało się osiągnąć znaczący postęp na drodze inkluzji społecznej dużych grup ludzi. Tym niemniej do czasu wybuchu pandemii COVID-19 był to jeden z najszerzej dyskutowanych aspektów światowego ładu gospodarczego i społecznego, a sama pandemia była – jak się dość powszechnie uważa – swego rodzaju katalizatorem wskazującym na konieczność rozwiązania tego problemu. Osobiście wątpię, aby tak zwany problem ekonomiczny został rozwiązany w ciągu następnych 50 czy nawet 100 lat. Skąd taki pesymizm? To nie jest pesymizm, ale realizm wynikający z historyczno-kulturowego podejścia do człowieka jako podmiotu gospodarującego i uwzględnienia osiągnięć ekonomii instytucjonalnej. Pojawia się więc w tym kontekście koncepcja homo oeconomicus.

* Prof. Marian Gorynia – Katedra Konkurencyjności Międzynarodowej, Instytut Gospodarki Międzynarodowej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu; e-mail: marian.gorynia@ue.poznan.pl; <http://mariangorynia.pl/>.

Po piąte więc, rozważania Keynesa dotyczące natury człowieka można uznać za nadto uproszczone i abstrahujące od konstruktów homo oeconomicus. Pisze on następująco: *[e]wolucyjnie zostaliśmy w szczególności sposobem przygotowani przez naturę – ze wszystkimi naszymi impulsami i najgłębszymi pragnieniami – do radzenia sobie z problemem ekonomicznym. Jeśli ten problem zostanie w końcu rozwiązany, ludzkość zostanie pozbawiona swojego odwiecznego celu. Czy będzie to korzystne? Jeśli w ogóle uznajemy istnienie prawdziwych wartości w życiu ludzkim, to perspektywa korzyści jest przynajmniej prawdopodobna. Jednak myślę z lękiem o zmianie nawyków i przekonań przeciętnego człowieka, które zostały ukształtowane na przestrzeni niezliczonych pokoleń. Możemy zostać zmuszeni do ich odrzucenia w ciągu zaledwie kilku dekad. Otóż o ile wyobrażam sobie, że możemy mieć do czynienia z sytuacją, gdzie postęp technologiczny wyprzedza zmiany instytucji, o tyle boję się, że niezależnie od możliwości rozwiązania problemu ekonomicznego z punktu widzenia uwarunkowań technologicznych wystąpią określone znaczące opóźnienia po stronie dostosowania się instytucji na wszystkich poziomach w takim sensie, jak pisał o tym Oliver Williamson [2000, s. 595–613]. Homo oeconomicus jest trwałą instytucją i oznacza on, że z problemem ekonomicznym będziemy mieć do czynienia tak długo, jak długo – używając terminologii Keynesa – zarówno potrzeby bezwzględne, jak i względne człowieka nie zostaną zaspokojone. Problem jest z tą drugą kategorią potrzeb: mogą one – jak podkreśla Keynes – być nienasycone. Potrzeby względne pojawiły się w procesie ewolucji na drugim planie jako wtórne w stosunku do potrzeb bezwzględnych, ale zostały być może przez ewolucję utrwalone w genach. To hipoteza genetyczna dotycząca*

homo oeconomicus. Z drugiej strony możliwa jest inna hipoteza – hipoteza instytucjonalna. W jej myśl homo oeconomicus jest konstruktem równoważnym z wyznawaną przez ludzi wartością, czyli instytucją. W czterostopniowej hierarchii instytucji koncepcja homo oeconomicus powinna zapewne znaleźć się na jednym z górnych poziomów, a w zasadzie na poziomie najwyższym. W ujęciu Williamsona zmiany takich instytucji wymagają przedziału czasu od 100 do 1000 lat. Niezależnie więc od tego, czy przyjmujemy hipotezę genetyczną homo oeconomicus czy też hipotezę instytucjonalną, można mieć uzasadnione wątpliwości czy zmiana tego stereotypu to kwestia kilku dekad czy raczej kwestia kilku stuleci.

Konkludując, zarówno w 1930 roku, jak i dziś najważniejszym ekonomicznym problemem ludzkości wydaje się być kwestia zachowań pojedynczych ludzi podporządkowana stereotypowi homo oeconomicus. Rodzi ona daleko idące konsekwencje dla gospodarki światowej jako całości, takie jak nadmierny konsumpcjonizm, degradacja środowiska naturalnego, problemy energetyczne, nierówności społeczne, zjawisko wykluczenia społecznego itp. W tym sensie myśli Keynesa można uznać za nadal aktualne. Jeśli jednak chodzi o ocenę perspektyw na przyszłość, to trudno jest zgodzić się z poglądem Keynesa nadającym priorytet zmianom technologicznym i abstrahującym od uwarunkowań instytucjonalnych rozwiązania problemu ekonomicznego.

Bibliografia

Williamson O.E. [2000], *The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead*, „Journal of Economic Literature”, vol. XXXVIII.

Krzysztof Malaga*

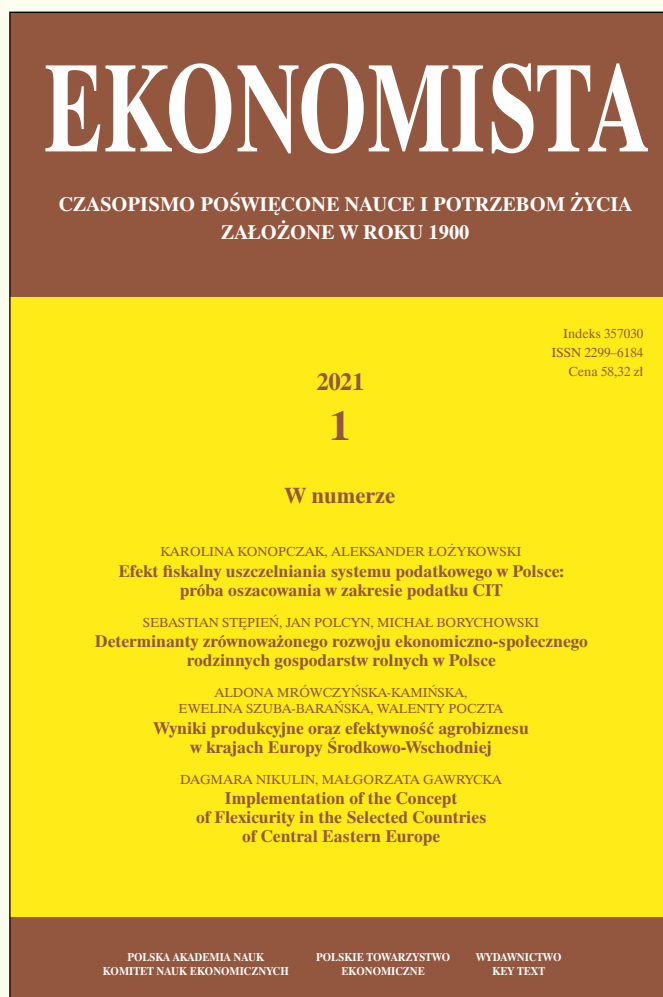
W „Biuletynie PTE” 2020, nr 4 opublikowano niezwykle interesujący esej Johna Maynarda Keynesa, *Ekonomiczne perspektywy dla naszych wnuków*, opublikowany w 1930 roku, w przekładzie Anny Kucharczyk, z konsultacją językową Jamesa Westa i prof. Jerzego Osiatyńskiego.

Można przypuszczać, że przypomnienie tego tekstu ma związek z kryzysową sytuacją gospodarczą na świecie w latach 1930 i 2020 oraz tym, że J.M. Keynes był jednym z tych nielicznych ekonomistów, którzy wywarli wielki wpływ na ekonomię w XX wieku. Wskutek powrotu i wzrostu natężenia fluktuacji gospodarczych

na świecie obserwujemy wzrost zainteresowania J.M. Keynesem także w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku.

Tytuł eseju jest intrygujący, gdyż większość z nas pamięta słowa wypowiedziane przez J.M. Keynesa „Przecież ta długa perspektywa prowadzi nas na manowce. Na dłuższą metę wszyscy będziemy martwi. Ekonomisci za bardzo ułatwili sobie robotę, nie bardzo użyteczną zresztą, skoro w burzliwych czasach potrafią nam powiedzieć jedynie tyle, że kiedy sztorm przeminie, powierzchnia morza znów będzie płaska”, a niektórzy wiedzą, że ten wybitny uczonek, polityk gospodarczy i człowiek nie miał dzieci. Dlatego zawarta w tytule troska o wnuki jest jedynie figurą stylistyczną tożsamą z cezurą czasową treści eseju.

* Prof. Krzysztof Malaga – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu; krzysztof.malaga@ue.poznan.pl.

Spis treści 1/2021

In Memoriam

- Jerzy OSIATYŃSKI, Mario Nuti (1937–2020)

Artykuły

- Karolina KONOPCZAK, Aleksander ŁOŻYKOWSKI: Efekt fiskalny uszczelniania systemu podatkowego w Polsce: próba oszacowania w zakresie podatku CIT
- Sebastian STĘPIEŃ, Jan POLCYN, Michał BORYCHOWSKI: Determinanty zrównoważonego rozwoju ekonomiczno-społecznego rodzinnych gospodarstw rolnych w Polsce
- Aldona MRÓWCZYŃSKA-KAMIŃSKA, Ewelina SZUBA-BARAŃSKA, Walenty POCZTA: Wyniki produkcyjne oraz efektywność agrobiznesu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej

- Dagmara NIKULIN, Małgorzata GAWRYCKA: Implementation of the Concept of Flexicurity in the Selected Countries of Central Eastern Europe

Miscellanea

- Artur WYSZYŃSKI: Niewypłacalność zawodowych klubów piłki nożnej

Eseje

- Valeriy HEYETS: Endogenous Social Progress as a Source of Economic Growth

Recenzje i omówienia

- Grzegorz W. KOŁODKO, Od ekonomicznej teorii do politycznej praktyki (rec. Maciej Miszewski)
- Anna MOŹDZIERZ, Paradygmat deficytów bliźniaczych a doświadczenia krajów Europy Środkowo-Wschodniej (rec. Andrzej Sławiński)

ODDZIAŁY POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO

PTE ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU
Uniwersytet w Białymstoku,
Wydział Ekonomii i Finansów
15-062 Białystok, ul. Warszawska 63
tel. +48 85 745 77 06
e-mail: pte@uwb.edu.pl

PTE ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
85-034 Bydgoszcz, ul. Długa 34
tel. +48 52 322 90 60
e-mail: sekretariat@pte.bydgoszcz.pl

PTE ODDZIAŁ W CZĘSTOCHOWIE
42-200 Częstochowa, ul. Kilińskiego 32/34
tel. +48 34 324 97 33, +48 34 324 26 30
faks +48 34 324 26 30
e-mail: opteczwa@onet.pl

PTE ODDZIAŁ W GDAŃSKU
81-824 Sopot, ul. Armii Krajowej 116/11
tel. +48 58 301 52 46
e-mail: biuro@gdansk.pte.pl

PTE ODDZIAŁ W GLIWICACH
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 13
tel./faks +48 32 331 30 82
e-mail: biuro@ptegliwice.pl

PTE ODDZIAŁ W KATOWICACH
40-068 Katowice, ul. Koszarowa 6, lok. 167
tel. +48 32 259 88 78, tel./faks +48 32 258 54 82
e-mail: katowice@pte.pl

PTE ODDZIAŁ W KIELCACH
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach,
Wydział Zarządzania i Administracji
25-406 Kielce, ul. Świętokrzyska 21
tel./faks +48 41 349 65 28
e-mail: andrzej.szplit@gmail.com

PTE ODDZIAŁ W KOSZALINIE
75-254 Koszalin, ul. Franciszkańska 52
tel. +48 609 712 858 lub +48 505 483 064
e-mail: poczta@pte.koszalin.pl

PTE ODDZIAŁ W KRAKOWIE
31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27, pok. -106
tel./faks +48 12 293 59 65, kom. +48 536 711 536
e-mail: krakow@pte.pl

PTE ODDZIAŁ W LEGNICY
59-220 Legnica, ul. Senatorska 32
tel. +48 606 979 426, faks +48 76 862 39 19
e-mail: n1bednarz@wp.pl

PTE ODDZIAŁ W LUBLINIE
20-150 Lublin, ul. Bursaki 12
tel. +48 81 452 94 10
e-mail: artur.pazdzior@pte.pl

PTE ODDZIAŁ W ŁODZI
90-608 Łódź, ul. Wólczańska 51
tel./faks +48 42 632 44 20
e-mail: sekretariat@pte.lodz.pl

PTE ODDZIAŁ W OLSZTYNIE
10-117 Olsztyn, ul. 1 Maja 13
tel. +48 89 527 58 25, tel./faks +48 89 527 24 49
e-mail: pte@pteolsztyn.edu.pl

PTE ODDZIAŁ W OPOLU
45-058 Opole, ul. Ozimska 46A
tel./faks +48 77 401 69 01, tel. +48 77 401 69 06
e-mail: buckamaria@wp.pl

PTE ODDZIAŁ W POZNANIU
60-649 Poznań, ul. Piątkowska 122/3
tel. +48 786 140 091
e-mail: info@pte.poznan.pl

PTE ODDZIAŁ W RADOMIU
Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu,
Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych
26-600 Radom, ul. Chrobrego 31
tel. +48 48 36174 00
e-mail: pteradom@uthrad.pl

PTE ODDZIAŁ W RZESZOWIE
35-001 Rzeszów, ul. Piłsudskiego 40 lok. 11
tel. /faks 17 853 36 49
e-mail: pterzeszow@poczta.onet.pl

PTE ODDZIAŁ W SZCZECINIE
71-101 Szczecin, ul. Mickiewicza 66
tel. +48 91 444 20 41, faks +48 91 444 31 29
e-mail: pte@pte.szczecin.pl

PTE ODDZIAŁ W TORUNIU
87-100 Toruń, ul. Kopernika 21
tel. +48 792 037 270
e-mail: ptetorun@ptetorun.pl

PTE ODDZIAŁ WE WROCŁAWIU
50-156 Wrocław, ul. Łaciarska 28
tel./faks +48 71 782 11 19, +48 601 341 363
e-mail: wroclaw@pte.pl

PTE ODDZIAŁ W ZIELONEJ GÓRZE
65-066 Zielona Góra, ul. Żeromskiego 3
tel./faks +48 68 320 25 89, tel. +48 68 327 04 19
e-mail: biuro@ptezg.pl